

SPESIALENHETEN FOR POLITISAKER

PÅTALEVEDTAK

Dok. nr. 17

SAK NR 10965630 350/16-123

**ETTERFORSKING AV VÅDESKUDD I FORBINDELSE MED
INNSATSTRENING I SKYTEHUSET PÅ LEKSDAL SKYTEFELT -
POLITIBETJENT A VED TRØNDELAG POLITIDISTRIKT**

Anmeldelsen

Spesialenheten for politisaker ble onsdag 25. mai 2016 kl. 11:54 varslet av operasjonsleder R ved Trøndelag politidistrikt om at det var løsnet et vådeskudd i forbindelse med politiets innsattstrening i Stjørdal kommune. Det ble opplyst at en person var truffet av rikosjett eller prosjektil.

Spesialenheten besluttet etterforskning av saken, og reiste til Leksdalen skytefelt i Stjørdal kommune samme dag. Det ble opplyst at politibetjent A hadde løsnet et vådeskudd i skytehuset på Leksdal skytefelt, og at politibetjent D var truffet av fragmenter fra prosjektilet da prosjektilet traff betong.

Spesialenhetens etterforskning

Politibetjent A er avhørt med status som mistenkt. Politibetjent D er avhørt som fornærmet.

Følgende personer er avhørt med status som vitner:

- Politibetjent E, instruktør under skyteøvelsen.
- Politiførstebetjent C, hovedinstruktør for skyteøvelsen.
- Politiførstebetjent F, instruktør under skyteøvelsen.
- Politibetjent T, As makker under skyteøvelsen.

Etter anmodning fra Spesialenheten har politiførstebetjentene W og Z fra Trøndelag politidistrikt foretatt åstedsundersøkelse og utarbeidet illustrasjonsmappe. Politiførstebetjent W tok på vegne av Spesialenheten beslag i Heckler Kock 9 mm maskinpistol med serienummer N27428 (MP5) og har sørget for funksjonstest av våpenet.

I tillegg til å ha mottatt utskrift fra politiets politioperative register har Spesialenheten innhentet følgende dokumenter fra Trøndelag politidistrikt:

- Sikkerhetsbestemmelser for opplæring og øvelser i politiet.
- Undervisningsplan for leksjon L-7.
- Gjennomføringsplan for leksjon L-7.

Spesialenheten for politisaker

Besøk: Grønnegt. 82

Post: Postboks 93, 2301 HAMAR

Tel: 62556100 Faks: 62556102

E-post: post@spesialenheten.no

MWI004

- Risiko- og konsekvensvurdering (hovedskjema)

Nærmere om saken

Mannskaper fra Trøndelag politidistrikt gjennomførte onsdag 25. mai 2016 øvelse på Forsvarets skytefelt i Leksdalen i Stjørdal kommune. En av øvelsene var instruksjonen L-7 – Situasjonsmestring i Forsvarets OIBO (OIBO er forkortelse for opptreden i bebygde område). Sentralt i øvelsen er at tjenstepersonene blir utsatt for forskjellige situasjoner der de etter egen vurdering må velge taktikk, våpen og om det skal avfyres skudd. Under utføring av leksjon L-7 avfyrte politibetjent A et vådeskudd i trappeløpet utenfor øvingsrommene.

Leksjon L-7 gjennomføres i Forsvarets OIBO. Dette er et skytehus i tre etasjer utført i betong. Inne i huset er det et trappeløp som går fra første til tredje etasje. Det er i trappeløpet repos mellom hver etasje. I tredje etasje er det to øvingsrom. Øvingsrommene er designet slik at det skal være trygt å avfyre skudd inne i rommene. Vegger, gulv og tak er dekket med absorberende materiale som skal hindre rikosjett når det avfyres skudd inne i rommet. I trappeløpet utenfor øvingsrommene er vegger, gulv og tak utført i betong. Trappeløpet er ikke designet for avfiring av skudd.

Det er vanligvis 14-16 deltakere og øvelsene skjer makkervis. Øvelsene gjennomføres over 1 ½ time slik at hvert makkerpar gjør øvelsen to ganger. Deltakerne er fullt påkledd med verneutstyr, hørselvern og øyevern. De har ladde våpen; pistol i hylster og MP5 er ladd og sikret. Øvelsen skjer i øvingsrom i tredje etasje. De ventende deltakerne står i kø på trappereposet som ligger en halv etasje under tredje etasje. Instruktørene står i tredje etasje når øvelsen starter. Øvelsen starter på reposet og makkerne tar seg opp trappen og stiller seg opp foran døren med den taktikk de har trent på. Straks de har gått inn i døren, lukkes døren og instruktøren følger deltakerne gjennom øvingsleiligheten. En del av øvelsen er oppstilling på dør. Dette er en formasjon som gjøres på utsiden av døren før de eventuelt tar kontakt eller entrer døren. Dette er demonstrert av instruktørene forut for øvelsen. Makkerne har forskjellige funksjoner. Den ene skal sikre døren mens den andre skal være "døråpner" og "griper". Etter hver øvelse får deltakerne tilbakemelding fra instruktøren.

Politibetjent A har til Spesialenheten forklart at han er IP-godkjent i kategori 4. Han hadde tidligere samme dag deltatt i skytehuset med skarp ammunisjon i et av øvingsrommene. A fikk etter første gjennomføring tilbakemelding fra instruktøren om at han ikke hadde avsikret MP5 mens han gikk med våpenet aktivt under øvelsen. A har forklart at dette henger igjen etter hans tid i Forsvaret der de lærte at de ikke skulle avsikre våpenet før de skulle skyte med det.

Under andre gjennomføringen tenkte A på tilbakemeldingen fra instruktøren. Han skulle i denne øvelsen være "døråpneren" og avsikret MP5 før han gikk bort og stilte seg ved døren. Som "døråpner" og "griper" måtte han ha frie hender for å kunne være beredt til å ta noen som eventuelt kom ut døren. Han la ned våpenet. Lillefingeren kom bort i avtrekkeren og det gikk av et skudd i betonggulvet. Da han tok ned MP5 og skuddet løsnet, pekte munningen på våpenet ned langs As side. Han er høyrehendt og har pistolen på høyre side. MP5 har han i rem rundt skulderen, og når han skal ta den ned, tar han våpenet over og bak langs sin venstre side med magasinet pekende fremover og pipa ned. Han hadde ikke sikret MP5 da han tok den bak på siden. Han har ingen god forklaring på hvorfor han ikke sikret våpenet, men glemte at sikringen var av, og tror

dette har sin årsak i at han i utgangspunktet har som rutine å ikke avsikre våpenet før siktet er på målet. Dette er noe som henger igjen fra hans tid i Forsvaret.

D har til Spesialenheten forklart at hun stod bak A da skuddet gikk av. Hun var til stede som observatør og skulle se på gjennomføringen av øvelsen. D ble truffet av et fragment på 2x2x2 mm. Hun har forklart at hun observerte at A tok ned MP5, og for henne så det ut som om at A skulle skifte våpen fra MP5 til pistol.

E har til Spesialenheten forklart at han var en av fire instruktører. C var hovedinstruktør. E var instruktør under As første gjennomføring. Han har forklart at øvelsen starter på repos i trappen en halv etasje under tredje etasje. Tjenestepersonene skal ta seg opp til døren inn til øvelsesrommet og trene på taktikk for å gå inn døren. Hovedregelen i taktikken er at våpenet skal være avsikret så lenge det har en funksjon. Under første gjennomføring valgte A å bruke MP5 som det våpenet som aktivt ble holdt, men våpenet var sikret. E ga tilbakemelding til A om at MP5 burde være avsikret så lenge våpenet var i aktivt bruk under øvelsen. På tidspunktet for vådeskuddet var E i øvingsrommet sammen med et annet makkerpar. E snakket med A etter hendelsen. A hadde da uttalt at han hadde glemt å sikre MP5 da han tok det ned, og at han kom bort i avtrekkeren med lillefingeren.

C har til Spesialenheten forklart at han er hovedinstruktør for leksjon L-7. Leksjonen er en type vedlikeholdstrening av grunnleggende taktikk og våpenferdigheter som deltakerne tidligere har innlært. Det er gjort mye for å forebygge og å unngå vådeskudd under øvelsen. Et av de viktigste tiltakene er at all lading og tømning av våpen foregår på utsiden av bygget da det erfaringsmessig er da de fleste vådeskudd skjer. Makkerparene følges tett av en instruktør under hele øvelsen og instruktøren griper inn dersom det oppstår situasjoner. Før leksjonen går C alltid gjennom de fire sikkerhetsreglene politiet har ved våpenhåndtering. Leksjonen er lagt opp slik at det er gitt bevæpning på både pistol og MP5. Deltakerne må derfor velge hvilket våpen de vil bruke i den gitte situasjonen. Under leksjonen blir deltakerne oppfordret til å bytte våpen underveis i øvelsen. Ved bytte av våpen skal pistolen hylstres når den ikke skal brukes og MP5 skal sikres når den ikke er i bruk. De har siden de startet slik trening grovt regnet hatt ca. 3 000 gjennomføringer. De har aldri tidligere hatt vådeskudd. C sto utenfor bygget da vådeskuddet skjedde.

C har opplyst at de umiddelbart besluttet at ingen skal stå i trappen når de venter på neste gjennomføring. I stedet venter alle i et rom i 2. etasje og blir ropt opp til gjennomføring.

F har forklart at han var den instruktøren som skulle følge A og makkeren under gjennomføringen av øvelsen. Da vådeskuddet gikk av var F vendt mot As makker T, og så ikke selve hendelsen. Heller ikke T så hendelsen fordi han snakket med F på det aktuelle tidspunktet.

Bilder viser at prosjektilet hadde et anslag i gulvet i trappegangen i tredje etasje 14 cm fra gulvets avslutning mot trappeløpet. Det var således små marginer fra at prosjektilet kunne ha gått i retning av repos hvor de ventende deltakerne oppholdt seg.

Våpenet var intakt og hadde normal funksjon da det ble undersøkt etter hendelsen.

Trøndelag politidistrikt har utarbeidet undervisningsplan og gjennomføringsplan for leksjon L-7. Av planene fremgår at tjenestepersonene er bevæpnet med både en- og

tohånds våpen under leksjonen. Lading av våpnene foregår på utsiden av skytehuset før leksjonstart. Tjenestemennene er bevæpnet med ladde våpen under gjennomføring av hele leksjon L-7.

Både Undervisningsplan og Gjennomføringsplan er utarbeidet av politiførstebetjent C. I Gjennomføringsplanen fremgår det i andre avsnitt i punktet Drift:

"Mannskapene møter i 1. etasje av grått hus iført TTV, hjelm og med begge våpen for kort presentasjon av instruktørene og leksjonsmål. Deretter blir det praktisk gjennomføring i grupper på 2 eller 3 fulgt og styrt av instruktører, etterfulgt av evaluering forankret i leksjonens læringsmål og fokuspunkter."

I Risiko- og konsekvensvurderingen Spesialenheten har fått levert fra Trøndelag politidistrikt er vådeskudd beskrevet som en av risikofaktorene. Det er beskrevet at risikoen for at vådeskudd skal skje er lav, men at konsekvensene av vådeskudd kan være alvorlige.

Det er beskrevet tre tiltak for å avhjelpe påvist risiko for vådeskudd:

- Gjennomgang av sikkerhetsregler ved leksjonsstart.
- All lading og tømning skjer på utsiden av bygget.
- Instruktør følger tett bak deltakere under gjennomføringen.

Det er verken i Undervisningsplan, Gjennomføringsplan eller i Risiko- og konsekvensvurdering beskrevet tiltak for å redusere antall mannskaper som kan bli truffet av et eventuelt vådeskudd.

Spesialenhetens vurdering

Spesialenheten for politisaker skal etterforske og påtaleavgjøre saker der det er spørsmål om ansatte i politiet eller påtalemyndigheten har begått straffbare handlinger i tjenesten, jf. påtaleinstruksen § 34-1.

Saken er vurdert i forhold til straffeloven 2005 § 188 som trådte i kraft 1. oktober 2015. Bestemmelsen rammer uforsiktig omgang med skytevåpen. Den erstatter med enkelte endringer straffeloven 1902 § 352 og viderefører i hovedsak gjeldende rett.

Straffansvar er betinget av at gjerningspersonen har brukt eller behandlet skytevåpenet på en uforsiktig måte og at denne opptreden er "egnet til å volde fare for andres liv eller helse". Det kreves ikke at adferden faktisk har voldt fare. Det er tilstrekkelig at adferden objektivt sett var egnet til å volde fare. Lovens ordlyd viser at fare for lovovertrederens eget liv eller helse ikke rammes, samt at fare for materiell skade ikke omfattes.

Skyldkravet er blandet. Det kreves forsett i forhold til den omstendighet at man behandler et skytevåpen. Det er likevel tilstrekkelig med uaktsomhet i forhold til den "uforsiktede omgang" og kravet om at denne opptreden er "egnet til å volde fare" for andre. Bestemmelsen gir uttrykk for en norm som kommer til anvendelse både i de tilfeller hvor selve bevæpningen med skytevåpen er rettmessig og ønskelig (for eksempel politiets våpenbruk i henhold til våpeninstruksen), og de tilfeller hvor både bevæpningen og bruken er uønskelig. Det store farepotensialet som gjelder ved uforsiktig omgang med skytevåpen er grunnen til at aktsomhetskravet skal fortolkes strengt.

Spesialenheten legger til grunn at politibetjent A ved gjennomføringens start avsikret MP5 og posisjonerte seg ved døren. Fordi han skulle være "døråpner" og "griper", og trengte hendene frie, la han ned MP5 ved å ta våpenet over og bak langs sin venstre side. Han hadde ikke sikret våpenet, og det gikk av et skudd fordi hans lillefinger kom bort i avtrekkeren. A har forklart at han glemte å sikre våpenet. Spesialenheten finner det bevist at denne opptreden er å anse som uforsiktig omgang med skytevåpen.

Et fragment på ca. 2x2x2 mm traff politibetjent D i leggen. Det var også flere personer i rommet, herunder ventende deltakere som sto i trappereposet mellom andre og tredje etasje. Prosjektilets anslag var i retning reposit. Rommet er av betong slik at det var fare for rikosjett.

Spesialenheten mener de objektive og subjektive vilkårene for straff foreligger.

Saken avgjøres med påtaleunntatelse uten vilkår etter straffeprosessloven § 69 første ledd. A avfyrte vådeskuddet under øvelse hvor noe av hensikten var å trene på å bytte våpen og sikre våpen ved våpenbytte. Våpenet skulle være usikret under aktiv bruk/øvelse. Øvelsen var krevende og det var første gang A var med på en slik øvelse. Spesialenheten mener etter en samlet vurdering at overveiende grunner taler for ikke å påtale handlingen.

Vedtak

Politibetjent A ilegges påtaleunntatelse for overtredelse av straffeloven § 188. Påtaleunntatelsen utferdiges på eget dokument.

D og A underrettes om vedtaket.

Kopi av vedtaket oversendes politimesteren i Trøndelag politidistrikt til orientering.

Sjefen for Spesialenheten for politisaker, 23. september 2016

Jan Egil Presthus

Mona Skaaden-Bjerke
juridisk rådgiver